

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

© Министерство на правосъдието на Република България, mjs.bg. Разрешението за повторно публикуване на този неофициален превод е предоставено единствено за целите на включването му в базата данни HUDOC на ЕСПЧ.

© Ministry of Justice of the Republic of Bulgaria, mjs.bg. Permission to re-publish this non-official translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

ПЕТО ОТДЕЛЕНИЕ

МАРИЯ ИВАНОВА СРЕЩУ БЪЛГАРИЯ

(Жалба № 10905/04)

РЕШЕНИЕ

СТРАСБУРГ

18 март 2010 г.

ОКОНЧАТЕЛНО

18/06/2010 г.

Това решение е окончателно при условията, посочени в чл. 44, ал. 2 от Конвенцията, но може да претърпи редакционни промени.

По делото на Мария Иванова срещу България,

Европейският съд по правата на човека (Пето отделение), заседаващ като Отделение в състав:

Пеер Лоренцен (Peer Lorenzen), *председател*,
Ренате Йегер (Renate Jaeger),
Карел Юнгвирт (Karel Jungwiert),
Райт Марусте (Rait Maruste),
Марк Вилигер (Mark Villiger),
Изабел Беро-Льофевр (Isabelle Berro-Lefèvre),
Здравка Калайджиева, *съдии*,
и Клаудия Вестердик (Claudia Westerdiek), *секретар на*

Отделението,

след проведено закрито заседание на 23 февруари 2010 г.,
се произнесе със следното съдебно решение, постановено на същата дата:

ПРОЦЕДУРАТА

1. Делото е образувано по жалба (№ 10905/04 г.) срещу Република България, подадена на 10 март 2004 г. пред Съда на основание чл. 34 от Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи („Конвенцията“) от българска гражданка г-жа Мария Христова Иванова („жалбоподателката“).

2. Жалбоподателката е представлявана от г-н М. Екимджиев и г-жа К. Бончева – адвокати, практикуващи в град Пловдив. Българското правителство („Правителството“) е представлявано от своите агенти – г-жа Н. Николова и г-жа Р. Николова от Министерството на правосъдието.

3. На 9 юли 2008 г. председателят на Пето отделение решава да уведоми Правителството за отправената жалба. Решено е също така Съдът да се произнесе едновременно по допустимостта и по съществуването на жалбата (чл. 29, ал. 3 от Конвенцията).

ФАКТИТЕ**I. ОБСТОЯТЕЛСТВАТА ПО ДЕЛОТО**

4. Жалбоподателката е родена през 1940 г. и живее в град Пловдив.

5. На 20 юли 1997 г. тя завежда иск в Маданския районен съд срещу своите петима братя и сестри за делба на недвижим имот. В периода януари – април 1998 г. съдът провежда три заседания и допуска две експертизи като доказателство. На 30 април 1998 г. съдът допуска делба само на част от имота.

6. Жалбоподателката обжалва пред Смолянския окръжен съд, като твърди, че долноинстанционният съд е трябвало да разреши подялбата на целия имот. Насроченото за 30 юни 1998 г. заседание е отложено поради неправилно призоваване на един от ответниците. Съдът провежда две съдебни заседания, през май и октомври 1998 г. На 30 април 1999 г. потвърждава решението на долноинстанционния съд.

7. Жалбоподателката подава касационна жалба. Насроченото за 28 февруари 2000 г. заседание е отложено поради неправилно призоваване на четирима от ответниците и се провежда на 25 септември 2000 г. На 7 ноември 2000 г. Върховният касационен съд, след като установява, че Смолянският окръжен съд е допуснал съществени нарушения на основни процесуални правила, отменя решението и връща делото обратно на окръжния съд.

8. Между декември 2000 г. и март 2002 г. са насрочени 8 съдебни заседания. Изготвени са медицински и финансови експертизи. Делото е отложено няколко пъти: веднъж, защото жалбоподателката и някои от ответниците не призовани навреме; втори път, защото експертизата не е внесена навреме; трети път, защото вещото лице не може да присъства. Делото е отложено още два пъти, тъй като жалбоподателката иска да се възложат допълнителни задачи на вещите лица.

9. На 28 март 2002 г. Смолянският окръжен съд частично изменя решението на Маданския районен съд от 30 април 1998 г. Жалбоподателката обжалва. След заседание, проведено на 10 февруари 2003 г., с решение от 4 март 2003 г. Върховният касационен съд потвърждава решението на долноинстанционния съд.

10. След това започва втората фаза от производството пред Маданския районен съд, по време на която съдът трябва да извърши самата делба на имота (вж. параграф 14 по-долу). Съдът провежда съдебни заседания на 14 април и на 2 юни 2003 г. На заседанието от 2 юни 2003 г. съдът нарежда делото да се изпрати на Смолянския окръжен съд за поправка на две очевидни фактически грешки в диспозитива на решението от 28 март 2002 г. Това налага спиране на производството пред Маданския районен съд.

11. На 21 юли 2003 г. Смолянският окръжен съд се съгласява да направи едната от двете поискани поправки, но за другата отказва. Един от ответниците обжалва. След като изслушва касационната жалба на 13 април 2004 г., на 29 април 2004 г. Върховният касационен съд потвърждава решението на Смолянския окръжен съд.

12. Производството продължава пред Маданския районен съд. Съдът провежда две заседания, на които допуска като доказателство техническа експертиза и редица документи. На 1 декември 2004 г. Съдът присъжда имота на единия от ответниците. Никоя от страните не обжалва и решението влиза в сила.

13. Тъй като Маданският районен съд пропуска да присъди разноси, на неуточнена дата страните подават молби, като искат

решение за разноските. С допълнителни решения от 10 и 14 януари 2005 г. съдът нарежда на ответниците да възстановят част от разноските на жалбоподателката. Следват производства по обжалване на решенията и производства за поправяне на очевидни фактически грешки в двете решения. Тези производства приключват на 5 юли 2005 г.

II. ПРИЛОЖИМО ВЪТРЕШНО ПРАВО

14. Разпоредбите на Гражданския процесуален кодекс (ГПК) от 1952 г., които уреждат съдебната делба на недвижим имот, са обобщени в решението на Съда по делото *Хаджибакалов срещу България* (№ 58497/00, §§ 38 – 40, 8 юни 2006 г.).

15. Чл. 217а от ГПК, добавен през юли 1999 г., дава възможност да се подаде „жалба за бавност“. С тази жалба страна по делото, която е недоволна от бавното разглеждане на делото, постановяване на решение или изпращане на подадена срещу решението жалба, може да поиска от председателя на по-горния съд да даде задължителни указания за по-бързо разглеждане на делото.

ПРАВОТО

I. ТВЪРДЯНО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛ. 6, АЛ. 1 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

16. Жалбоподателката се оплаква, че продължителността на производството е несъвместима с изискването за „разумен срок“, постановено в чл. 6, ал. 1 от Конвенцията, който гласи следното:

“Всяко лице, при решаването на правен спор относно неговите граждански права и задължения ..., има право на ... гледане на неговото дело в разумен срок, от ... съд...”

17. Съдът счита, че оплакването не е явно необосновано по смисъла на чл. 35, ал. 3 от Конвенцията, нито е недопустимо на друго основание. Следователно трябва да бъде обявено за допустимо.

18. Срокът, който следва да се вземе предвид, започва да тече на 20 юли 1997 г. и приключва на 5 юли 2005 г., когато въпросът за разноските бива окончателно решен (вж. *Робинс срещу Обединеното кралство (Robins v. the United Kingdom)*, 23 септември 1997 г., §§ 28 и 29, *Сборник решения* 1997-V). Тоест производството продължава почти 8 години.

19. Доколко разумна е продължителността на производството се преценява в светлината на обстоятелствата по делото и като се отчитат следните критерии: фактическа и правна сложност на делото, поведение на жалбоподателя и на компетентните власти, правен

интерес на жалбоподателя в спора (вж., наред с много други източници, *Хаджибакалов*, цитирано по-горе, § 48).

20. Страните представят аргументи как различните критерии, с които си служи Съдът, следва да се приложат в настоящия случай.

21. Съдът отбелязва, че отличителна черта на настоящото дело е, че в България съдебната делба протича в двуфазното гражданско производство, в рамките на което съдът трябва по правило да реши далеч повече въпроси отколкото при обикновен граждански иск (вж. параграф 14 по-горе). Едно такова двуфазно производство вероятно отнема повече време в сравнение с граждански иск в общия случай. Това обаче не освобождава съдилищата от задължението им да разгледат делото в разумен срок, тъй като държавите имат общо задължение да организират правните си системи по начин, който да отговаря на всички изисквания на чл. 6, ал. 1, включително на изискването за разглеждане на делото в разумен срок (пак там, § 50).

22. Съдът смята, че въпреки изготвянето на различни съдебни експертизи и разглеждането на известен брой странични въпроси, делото не е било с особена сложност.

23. Някои отлагания на делото са били по причина на жалбоподателката (вж. параграф 8 по-горе). Съдът обаче не счита, че забавянията, причинени от тези отлагания, са допринесли съществено за общата продължителност на производството.

24. Що се отнася до поведението на властите, Съдът първо отбелязва, че по време на първото разглеждане на делото на въззивна инстанция, Смолянският окръжен съд очевидно допуска нарушения на основни процесуални правила. Това води до отмяна на решението му и връщане на делото за ново разглеждане, което съществено удължава производството (вж. параграфи 6 и 7 по-горе). Допълнителни забавяния са причинени и поради отлагането на няколко съдебни заседания заради пропуски в призоваването на жалбоподателката или на други страни по делото, късно представяне на съдебна експертиза от страна на вещото лице, както и необходимостта да се поправят очевидни фактически грешки, допуснати в решението на Смолянския окръжен съд от 28 март 2002 г. (вж. параграфи 7, 8 и 10 по-горе). Накрая, пропускът на Маданския районен съд да се произнесе по въпроса за разноските в решението си е причина за допълнително забавяне на производството (вж. параграф 13 по-горе).

25. С оглед на тези забавяния Съдът смята, че продължителността на производството надхвърля „разумния срок“. Следователно налице е нарушение на чл. 6, ал. 1 от Конвенцията.

II. ТВЪРДЯНО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛ. 1 ОТ ПРОТОКОЛ № 1

26. Жалбоподателката се оплаква, че продължителното производство е нарушило правото ѝ на мирно ползване на притежанията ѝ, гарантирано по силата на чл. 1 от Протокол № 1.

27. Правителството оспорва този иск.

28. Съдът счита, че това оплакване е свързано с разгледаното по-горе и следователно трябва също да бъде обявено за допустимо. Като има предвид заключението си относно чл. 6, ал. 1 обаче, Съдът счита, че не е необходимо да разглежда налице ли е нарушение на чл. 1 от Протокол № 1 (вж. *Занги срещу Италия (Zanghi v. Italy)*, 19 февруари 1991 г., § 23, серия А № 194-С).

III. ТВЪРДЯНО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛ. 13 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

29. И накрая, жалбоподателката се оплаква на основание чл. 13 от Конвенцията, че не е имала на разположение ефективно правно средство за защита по отношение на прекомерната продължителност на производството. Чл. 13 гласи следното:

“Всеки, чиито права и свободи, провъзгласени в тази Конвенция, са нарушени, има право на ефикасни правни средства за тяхната защита пред съответните национални власти, дори и нарушението да е извършено от лица, действащи при упражняване на служебни функции.”

30. Правителството твърди, че жалбоподателката е могла да подаде „жалба за бавност“.

31. Жалбоподателката твърди, че това правно средство за защита не е ефективно и че българското законодателство не предвижда други правни средства за защита.

32. Съдът смята, че това оплакване не е явно необосновано по смисъла на чл. 35, ал. 1 от Конвенцията, нито е недопустимо на друго основание. Следователно трябва да бъде обявено за допустимо.

33. Скорошно решение срещу България, където се припомнят относимите принципи, е по делото *Янков и Манчев срещу България* (№№ 27207/04 и 15614/05, § 30, 22 октомври 2009 г.).

34. Предвид заключенията си в параграф 25 по-горе, Съдът смята, че оплакването на жалбоподателката е защитимо.

35. Съдът отбелязва, че основните забавяния са причинени от погрешното първо въззивно разглеждане на делото от Смолянския окръжен съд, от необходимостта да се поправят очевидни фактически грешки във второто решение, както и от пропуски на Маданския районен съд да се произнесе за разноските. Очевидно никой от тези въпроси не би могъл да се разреши чрез „жалба за бавност“, чиято цел е да предотврати бавното разглеждане на дадено дело, забавяния при постановяване на решение или изпращане на подадена срещу решението жалба (вж. параграф 15 по-горе). Също така е спорно дали този начин за защита е бил на разположение на жалбоподателката, предвид факта, че делото е било висящо пред Върховния касационен съд, т.е. най-висшата инстанция, а "жалбата за бавност" се подава до председателя на по-горния съд. Българското законодателство не предвижда други правни средства за защита, които да позволят на страните в съдебен процес да получат обезщетение за прекомерна

продължителност на граждански дела (вж., наред с много други източници, *Хаджибакалов*, цитирано по-горе, § 60).

36. Следователно налице е нарушение на чл. 13 от Конвенцията.

IV. ПРИЛОЖЕНИЕ НА ЧЛЕН 41 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

37. Чл. 41 от Конвенцията гласи:

“Ако Съдът установи нарушение на Конвенцията или на Протоколите към нея и ако вътрешното право на съответната Високодоговаряща страна допуска само частично обезщетение, Съдът, ако е необходимо, постановява предоставянето на справедливо обезщетение на потърпевщата страна.”

A. Вреди

38. Жалбоподателката претендира 17 000 евро по отношение на неимуществени вреди.

39. Правителството оспорва тази претенция.

40. Съдът счита, че жалбоподателката трябва да е претърпяла известни неимуществени вреди в резултат от установените нарушения. Като се произнася по справедливост, Съдът присъжда по този иск 500 евро, заедно с всички данъци, които могат да бъдат дължими от жалбоподателката върху тази сума.

Б. Разноски

41. Жалбоподателката иска възстановяване на 2 240 евро, платени за адвокатски хонорар за производството пред Съда, и 43 евро за други разноски. Тя моли присъденото ѝ по този иск обезщетение да се преведе директно по сметката на процесуалните ѝ представители.

42. Правителството оспорва тази претенция.

43. Съгласно практиката на Съда жалбоподател има право на възстановяване на разноски само доколкото е доказано, че те са действително и по необходимост направени и са в разумен размер. В настоящия случай, като взе предвид материалите, с които разполага, и горните съображения, Съдът намира за разумно да присъди 500 евро за всички разноски, заедно с всички данъци, които могат да бъдат дължими от жалбоподателката върху тази сума. Сумата следва да бъде платена директно на процесуалните представители на жалбоподателката, г-н М. Екимджиев и г-жа К. Бончева.

В. Лихва за забава

44. Съдът счита за подходящо лихвата за забава да бъде изчислена на основата на пределния лихвен процент по заеми на Европейската централна банка, с добавени три процентни пункта.

ПО ИЗЛОЖЕНИТЕ СЪОБРАЖЕНИЯ СЪДЪТ
ЕДИНОДУШНО:

1. *Обявява* жалбата за допустима;
2. *Постановява*, че е налице нарушение на чл. 6, ал. 1 от Конвенцията;
3. *Постановява*, че не е необходимо да разглежда отделно оплакването по чл. 1 от Протокол № 1;
4. *Постановява*, че е налице нарушение на чл. 13 от Конвенцията;
5. *Постановява*
 - (а) ответната държава да заплати на жалбоподателката в срок от три месеца от датата, на която съдебното решение влезе в сила съгласно чл. 44, ал. 2 от Конвенцията, долупосочените суми в левова равностойност към датата на плащането:
 - (i) EUR 500 (петстотин евро) за неимуществени вреди, заедно с всички данъци, които могат да бъдат дължими от жалбоподателката върху тази сума;
 - (ii) EUR 500 (петстотин евро) за разноси, заедно с всички данъци, които могат да бъдат дължими от жалбоподателката върху тази сума, които да бъдат платени директно по банковата сметка на процесуалните представители на жалбоподателката в България, г-н М. Екимджиев и г-жа К. Бончева;
 - (б) след изтичане на горепосочения тримесечен срок до извършване на плащането ще бъде дължима обикновена лихва върху горната сума в размер, равен на пределния лихвен процент по заеми на Европейската централна банка за периода на забава, с добавени три процентни пункта;
6. *Отхвърля* останалата част от иска на жалбоподателката за справедливо обезщетение.

Изготвено на английски език и оповестено в писмен вид на 18 март 2010 г. в съответствие с чл. 77, ал. 2 и 3 от Правилника на Съда.

Клаудия Вестердик
Секретар на Отделението

Пеер Лоренцен
Председател